

KRONIKA

VILNIAUS VALSTYBINIO V. KAPSUKO v. UNIVERSITETO MOKSLINĖ BIBLIOTEKA

Bibliotekai 390 metų

1960 m. gruodžio mėn. 23—24 d. organizuotoje konferencijoje buvo atžymėtas Vilniaus Valstybinio V. Kapsuko v. universiteto Mokslinės bibliotekos 390-metis.

Konferencijoje dalyvavo universiteto rektorato bei visuomeninių organizacijų atstovai ir studentai, vietiniai bibliotekininkai ir broliškųjų respublikų bibliotekų atstovai iš Maskvos, Rygos, Saratovo ir Charkovo. Bibliotekos veteranams buvo įteikti LTSR Valstybinio aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo komiteto bei universiteto rektorato garbės raštai. Biblioteką sveikino respublikos bibliotekos, studentai, broliškųjų respublikų svečiai ir kt.

Bibliotekos 390 metų istorinį kelią, šiandieninį jos darbą ir perspektyvas nušvietė savo pranešime Mokslinės bibliotekos direktorius L. Vladimirovas. Buvo skaityti dar šeši pranešimai: „Nacionalinės bibliografijos sudarymo planas“ (pranešėjas LTSR Knygų rūmų direktorius A. Ulpis). „Vilniaus universiteto reikšmė, vystant lietuvių bibliografiją“ (pranešėjas VVU vyr. dėst. V. Žukas), „Universiteto bibliotekos veikla informacinės bibliografijos srityje“ [pranešėjas VVU mokslinės bibliotekos (toliau — VVU MB) skyriaus vedėja A. Jurčiukonienė], „VVU Mokslinės bibliotekos ryšiai su užsieniu“ (pranešėjas VVU MB direktoriaus pavaduotoja S. Vaidinauskaitė), „VVU Mokslinės bibliotekos lituanistinių rankraštinųjų fondų mokslinė reikšmė“ (pranešėjas VVU MB skyriaus vedėja J. Gutauskienė), „Ortochromatinio fotopūsleidininkinio popieriaus pritaikymas mikrofilmų kopijavimui“ (pranešėjai Elektrografijos instituto moksl. bendradarbiai I. Plavina ir M. Nainienė).

Sioms metinėms buvo paskirta ir bibliotekoje suorganizuota paroda, kurioje eksponuoti išlikę bibliotekoje dokumentai, literatūra bei iliustracinė medžiaga glaustai atskleidė bibliotekos veiklą jos pagrindiniais istoriniais etapais.

Atviri fondai skaitytojams

VVU Mokslinės bibliotekos skaityklos skaitytojams buvo laisvai priinama einamųjų metų periodika. Nuo 1960 m. lapkričio 10 d. visas Bendrosios skaityklos fondas — daugiau kaip 12 000 tomų — yra laisvai priimamas skaitytojams. Skaityklos pasieniais yra sustatytos lentynos, kuriose

literatūra išdėstyta pagal mokslo šakas. Skaitytojas, pats išsirinkęs knygą ir ją pasinaudojęs, deda ją į lentynos apatinę lentynėlę, kuri specialiai tam tikslui yra palikta tuščia. Orientuotis literatūros išdėstymo sistemoje skaitytojui padeda parengti įvairūs plakatai ir skelbimai, užrašai virš lentynų.

Šis laisvai prieinamas fondas sudaro skaitytojams žymiai geresnes darbo su knyga sąlygas. Laisvas literatūros pasirinkimas sutaupo laiką, ypač tais atvejais, kai reikia peržiūrėti keletą knygų, ieškant citatų, sutikslinant šaltinius, faktinę medžiagą ir kt. Šitai organizuojant fondus, siekiama vieno tikslo: priartinti prie skaitytojo knygą ir gerinti darbo su ja sąlygas.

VVU Mokslinė biblioteka — metodinis centras

LTSR Valstybinio aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo komiteto 1959 m. įsakymu Nr. 26 Vilniaus Valstybinio V. Kapsuko v. bibliotekai buvo pavesta metodiškai vadovauti respublikos aukštųjų ir specialiųjų vidurinių mokyklų bibliotekoms.

Į pagalbą metodiniam vadovavimui yra sudaryta 14 žmonių Centrinė mokslinė-metodinė bibliotekinė komisija, į kurią įeina aukštųjų bei specialiųjų vidurinių mokyklų bibliotekų atstovai. Komisijos pirmininkas — Vilniaus Valstybinio V. Kapsuko v. universiteto Mokslinės bibliotekos direktorius L. Vladimirovas. Šiai komisijai apskritai ir metodiškai vadovauja TSRS Aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerijos Mokslinės-metodinės valdybos Centrinė mokslinė-metodinė bibliotekinė komisija ir respublikos Valstybinio aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo komiteto Mokslinė-metodinė taryba.

Metodinė komisija jau atliko eilę priemonių aukštųjų ir specialiųjų vidurinių mokyklų bibliotekų darbui pagerinti. Sudaryta specialiųjų vidurinių mokyklų bibliotekų darbo instrukcija ir taisyklės, pasenusios literatūros nurašymo ir fondų perkainavimo nauja valiuta instrukcijos, parengta respublikos sąlygoms bibliotekinių-bibliografinių žinių minimumo aukštosioms ir specialiosioms vidurinėms mokykloms programa; 1960 m. gruodžio mėn. 9—10 d. įvyko respublikinis šių bibliotekų seminaras, kuriame buvo nagrinėjama eilė klausimų: atvirų fondų skaitytojams organizavimas, respublikos aukštųjų mokyklų bibliotekų komplektavimas vadovėliais, darbas su užsienio literatūra ir kt.

1961 m. balandžio 13—15 d. suorganizuoti specialiųjų vidurinių mokyklų bibliotekų darbuotojų, neturinčių specialaus bibliotekinio išsilavinimo, kursai.

Be to, bibliotekos metodistas teikia informacijas žodžiu ir raštu įvairiais bibliotekų darbo ir organizaciniais klausimais.

S. Vaidinauskaitė

KAUNO POLITECHNIKOS INSTITUTO BIBLIOTEKA

TSKP CK nutarimai „Dėl bibliotekų darbo būklės šalyje ir priemonių jam pagerinti“ (1959 m.) ir „Apie partinės propagandos uždavinius šiuolaikinėmis sąlygomis“ (1960 m.) nubrėžė mūsų šalies bibliotekoms eilę

tolesnių uždavinių. Atsižvelgdama į juos, taip pat į KPI profilį ir pagaliau į atskirų instituto katedrų darbą, KPI biblioteka ir toliau dirba, metai iš metų stengdamasi pagerinti skaitytojų aptarnavimą. Vis didesnis dėmesys kreipiamas į tai, kad bibliotekos fondai kuo plačiau būtų prieinami skaitytojui, kad jais naudotis galėtų ne tik studentai bei instituto moksliniai bendradarbiai, bet taip pat ir miesto pramonės darbuotojai, įmonių ir įstaigų specialistai.

Pastaraisiais metais smarkiai išaugo bibliotekos fondai (1961 m. sausio mėn. 1 dienai juose buvo 999 348 egz. knygų, periodikos bei kitų leidinių). Vien 1960 m. iš visų komplektavimo šaltinių buvo gauta 33 732 egz. knygų, brošiūrų ir gostų. Iš jų visuomenine-politine tematika — 4410 egz., gamtos-matematikos mokslų — 5929 egz., technikos klausimais — 20 637 egz. ir kt.

Ypatingą dėmesį komplektavimo darbe biblioteka skiria vadovėliams. Įsteigus prie instituto neakivaizdinį skyrių, be to, turint galvoje instituto filialus Panevėžyje, Klaipėdoje, taip pat ir Vilniaus vakarinį fakultetą, vadovėlių klausimas ypač pasidarė opus. Vien 1960 m. biblioteka užsakė ir gavo 1656 vadovėlius (245 pavadinimų) ir 2512 mokslo priemonių (414 pavadinimų).

Biblioteka, siekdama patenkinti augančius instituto mokslo personalo poreikius, nemaža lėšų skiria periodiniams leidiniams įsigyti. 1960 m. prenumeratos keliu buvo gauta 449 pavadinimų žurnalų, iš kurių 178 pavadinimai — užsienio kalbomis (iš Vokietijos Demokratinės Respublikos — 50 pavadinimų, Lenkijos Liaudies Respublikos — 25 pavadinimai, Anglijos — 17, JAV — 27 pavadinimai ir t. t.). Apie 70 proc. išrašomos periodikos sudaro tikslųjų mokslų žurnalai, apie 30 proc. — žurnalai visuomeniniais-politiniais, bibliografijos ir kt. klausimais.

Be specialiųjų technikos žurnalų, biblioteka gauna TSRS Aukštojo mokslo ministerijos aukštųjų mokyklų periodinius leidinius. Siekdama sukaupti kuo daugiau aukštųjų mokyklų mokslinių darbų, biblioteka tiesiogiai gauna daugelio institutų bei kitų mokslo įstaigų darbus, siųsdama jiems mainais KPI instituto darbus. Tokiais darbais biblioteka keičiasi su 30 aukštųjų mokyklų; 10 iš jų yra liaudies demokratijos šalyse.

Biblioteka sudaro palankias sąlygas savo skaitytojams susipažinti su tokiais gausiais periodinių leidinių fondais. Bibliotekos filialai ir kabinetai yra aprūpinami pagal jų profilį reikiama technine ir visuomenine-politine periodika. O skaityklų lentynose žurnalai, enciklopedijos, žodynai ir kita informacinė literatūra išdėstyta taip, kad prie jų laisvai gali prieiti skaitytojas ir naudotis jais be bibliotekininko pagalbos.

Jautriai reaguodama į kiekvieno skaitytojo pareikalavimą, biblioteka rimtą dėmesį skiria tarpbibliotekiniam abonementui (TBA). Šiuo būdu biblioteka palaiko ryšius su daugeliu TSRS stambiausių ir specialiųjų bibliotekų, kurios pasiūnčia laikinam naudojimuisi prašomas knygas ar žurnalus.

Paskutiniaisiais metais žymiai pagerėjo skaitytojų aptarnavimas. Jeigu anksčiau biblioteka knyga aprūpindavo daugiausia instituto dėstytojus ir

stacionaro studentus, tai nuo 1960 m. literatūra ji aprūpina ir besimokančius neakivaizdiniu būdu. Instituto filialų Klaipėdoje, Siauliuose ir Vilniaus vakarinio fakulteto studentai irgi aprūpinami literatūra. Be to, KPI biblioteka naudojami ir techninių-mokslinių institutų bendradarbiai bei miesto pramonės įmonių inžinerinis personalas. Metų laikotarpyje skaitytojams buvo išduota apie 0,5 milijono knygų. Vadinas, 50 proc. turimo fondo buvo cirkuliacijoje. Lyginant su 1951 m., 1960 metais knygų išduota 4 kartus daugiau. Tai rodo žemiau pateikiami duomenys (metai ir išduotų knygų kiekis):

1951 m.	1954 m.	1957 m.	1960 m.
123 002	232 366	368 974	495 638

Siekdama supažindinti būsimuosius skaitytojus su savo darbu, biblioteka kasmet visoms pirmųjų kursų studentų grupėms organizuoja ekskursiją po biblioteką. Ekskursijų metu bibliotekininkas vadovas supažindina studentus su bibliotekos skyrių darbu, fondais, skaityklomis, abonementu, paaiškina, kaip naudotis katalogais, išsirašyti knygas ir t. t.

Biblioteka rūpinasi, kad kiekvienas studentas turėtų bent minimumą bibliografinių žinių. Tuo tikslu kiekvienais metais rudens semestre rengiama didelė paroda „Bibliografija — mokymo ir mokslo padėjėja“, prie kurios studentai, padedami bibliografo, susipažįsta su bendraisiais valstybinės-registracinės bibliografijos leidiiais, įvairiais atskirų mokslo šakų referatyviniais žurnalais, informaciniais biuleteniais, praktiškai išmoksta surasti juose medžiagą pageidaujamu klausimu.

Nuo 1961 m. pavasario semestro, remiantis TSRS Aukštojo mokslo ministerijos įsakymu, institute įvedamas bibliografijos pagrindų kursas pirmųjų ir trečiųjų kursų studentams. Paskaitas skaito ir praktinius užsiėmimus praveda labiausiai prityrę bibliotekos darbuotojai. Tai žymiai padeda kelti jaunųjų specialistų kvalifikaciją ir mokslinio darbo lygį.

Kai kurių laimėjimų pasiekta ir bibliografiniame darbe. Norint informuoti dėstytojus apie bibliotekoje gaunamą literatūrą, kas mėnesį leidžiamas informacinis biuletėnis „Naujos knygos“ Drauge su LTSR Respublikine ir Mokslinė-technine bibliotekomis ruošiamas mėnesinis biuletėnis „Naujoji techninė literatūra“ žurnalui „Mokslas ir technika“ Šis biuletėnis atspindi literatūrą, gaunamą Respublikinėje, Centrinėje mokslinėje-techninėje bibliotekoje prie Liaudies ūkio tarybos ir Kauno Politechnikos instituto bibliotekoje.

Biblioteka bendradarbiauja su LTSR Knygų rūmais kraštotyrinės ir nacionalinės bibliografijos srityje. Tuo tikslu yra peržiūrimi liaudies demokratijos šalių žurnalai, kuriuos išrašo biblioteka, aprašoma juose rasta lituanika, ir jos aprašai siunčiami LTSR Knygų rūmams. Su katalogais ir fondais tikrinami LTSR Knygų rūmų nacionalinės bibliografijos kontroliniai sąrašai. Rasti bibliotekoje senieji lietuviški spaudiniai ir rankraščiai atžymimi kontroliniame sąraše.

Aktualiais klausimais nuolat ruošiamos rekomenduojamosios bibliografinės rodyklės (pvz., „Kibernetika ir jos panaudojimas“, „Tarybų Lietuva septynmetį“ ir kt.).

Plečiant bibliografinį-informacinį darbą, nuo 1961 m. biblioteka pradėjo siųsti į katedras žurnalų straipsnių spausdintas korteles.

Paskutiniu metu pradėtas plėtoti bibliografinis-leidybinis darbas. Jau sudaryta ir paruošta spaudai „KPI ir jo darbuotojų knygų ir straipsnių bibliografija. 1945—1959 m.“ Artimiausiu metu biblioteka numato paruošti spaudai prof. Purėno mokslinių darbų personalinę bibliografiją (ją numatoma atspausdinti „Mokslo darbų“ Chemijos serijoje) ir bibliografinį darbą „Tarybų Lietuvos architektūra“

Biblioteka nuolat ruošia įvairias techninių knygų parodas. Svarbesnės iš jų yra šios: „Tekstilės pramonė“, „Radiotechnika“, „Metalas — svarbiausia septynmečio plane“, „Platus kelias didžiajai chemijai“ ir kt. Eilė parodų skirta mokslininkų bei rašytojų gyvenimui ir kūrybai pavaizduoti, jubiliejinėms datoms atžymėti.

Be to, iš masinių priemonių-paminėtina J. Ragausko knygos „Itte, misa est“ aptarimas-konferencija, įvykusi š. m. kovo mėn.

Paskutiniu laiku žymiai išaugo ir pasikeitė KPI bibliotekos darbuotojų sudėtis. 1957 m. bibliotekoje buvo tik 2 darbuotojai su aukštuoju mokslu, o 1961 m.— 10. Dalis darbuotojų studijuoja Leningrado bibliotekininkystės institute, Vilniaus Valstyb. universitete bei Bibliotekininkystės technikumė. 1958/59 ir 1959/60 mokslo metais buvo sudaryta grupė anglų kalbai studijuoti. 1961/1962 mokslo metais bibliotekos darbuotojai kels savo kvalifikaciją, išklausydami ciklą paskaitų technikos ir bibliotekininkystės klausimais. Paskaitas įvairiais technikos klausimais skaitys instituto profesoriai ir dėstytojai.

Rūpinamasi pasidalyti darbo patyrimu su kitomis bibliotekomis, ypač didžiosiomis mūsų šalies bibliotekomis. Tuo tikslu bibliotekos darbuotojai buvo komandiruojami į Maskvą, Leningradą, Minską ir Rygą.

D. Čiči

VVU BIBLIOTEKININKYSTĖS KATEDRA

Apie ryšius su kitų respublikų bibliotekininkais

1959 m. rugsėjo 24—27 dienomis Saratovo Valstybinio N. Černiševskio v. universiteto Mokslinė biblioteka suruošė mokslinę konferenciją penkių dešimčių metų jubiliejui pažymėti. Konferencijoje VVU Bibliotekininkystės katedros vedėjas L. Vladimirovas perskaitė pranešimą: „Aukštai kvalifikuotų specialistų paruošimo mokslinėms bibliotekoms klausimai“

Pranešėjas pažymėjo, kad iki šiol bibliotekiniai institutai ir atitinkamos Vilniaus bei Tartu universitetų katedros ruošia plataus profilio bibliotekininkus mokslinėms ir masinėms bibliotekoms. Išleidžiami specialistai iš esmės gauna filologinį paruošimą. Tačiau mokslinėms bei šakinėms bibliotekoms reikalingi bibliotekininkai ir bibliografai, turintieji gilių žinių iš medicinos, gamtos mokslų, technikos ir kitų tikslųjų mokslų. Norint mokslinių bei specialiųjų bibliotekų tinklą aprūpinti kvalifikuotais specialistais, reikia kadru paruošimą pavesti universitetams, ir ruošti juos atskirai mokslinėms ir masinėms bibliotekoms. Specialistai mokslinėms bib-

liotekoms turi įsigyti bibliotekinį-bibliografinį paruošimą ir kartu vienos kurios mokslo šakos specialybę. Mokymo planuose tarp bibliotekinių-bibliografinių disciplinų ir disciplinų, kurios teikia minėtą specializaciją, turi būti išlaikyta atitinkama pusiausvyra. Pranešėjas pabrėžė, kad šis klausimas dabar yra aktualus visoms mokslinėms bibliotekoms, o augant mokslo pažangai, jis taps dar aktualesnis ir privers pertvarkyti kadry paruošimo sistemą specialioms bibliotekoms.

Stiprūs draugystės ryšiai sieja Bibliotekininkystės katedros kolektyvą su Maskvos, Leningrado ir kitų brolišųjų respublikų bibliotekų darbuotojais. 1960 m. vasario 8—11 d. Universitete viešėjo Leningrado N. K. Krupskajos v. Bibliotekinio instituto Bibliotekininkystės katedros vedėjas doc. V. Sacharovas. Svečias dalyvavo Bibliotekininkystės katedros posėdyje ir padarė pranešimą apie paskutiniiais metais Institute įvestas mokymo proceso naujoves, dėstytojų ir aspirantų mokslinio tyrimo darbą. Susirinkusieji pateikė eilę klausimų, pavyzdžiui, koku būdu Leningrado institutas sieja studentų mokymą su praktika, kokiomis kryptimis ir konkrečiai kokia tematika dirbamas mokslinio tyrimo darbas. Doc. V. Sacharovas atsakė į tuos klausimus ir savo ruožtu gyvai domėjosi mūsų pasiektais laimėjimais.

V. Sacharovas taip pat susitiko su studentais. Vasario 10 d. Universiteto aktų salėje jis skaitė paskaitą „Prahos Valstybinė viešoji biblioteka“ Pasakodamas apie bibliotekininkystės padėtį Čekoslovakijos Socialistinėje Respublikoje, svečias plačiau apsistojo ties Valstybine viešąja biblioteka, turinčia savo fonduose 1 milijoną 200 tūkstančių tomų knygų. Jai vadovauja talentingas bibliotekininkas ir pedagogas Rudolfas Malekas. Biblioteka aptarnauja sostinės gyventojus ir vadovauja miesto bibliotekų tinklui. Įdomiai organizuotas bibliotekos abonementas, kuriame yra šakinis ir universalus skaitytojų aptarnavimas, laisvas priėjimas prie fondų. Skaitytojai, be įprastų katalogų, abonemente naudojami sisteminiu katalogu, suskaldytu kaspininio būdu po atitinkamus šakinius skyrius. Pranešėjas, demonstruodamas diafilmą, supažindino klausytojus su bibliotekos vidaus įrengimais, apipavidalinimu, bibliotekine technika. Studentai ir universiteto bibliotekos darbuotojai pateikė daug klausimų.

D. Nesterenkaitė

Antroji absolventų konferencija

1959 m. spalio 16—17 d. įvyko Vilniaus Valstybinio V. Kapsuko v. universiteto Bibliotekininkystės katedros absolventų II mokslinė praktinė konferencija, skirta Bibliotekininkystės katedros dešimtmečiui pažymėti. Konferencijoje dalyvavo stacionarų šešių laidų ir pirmosios neakivaizdininkų laidos absolventai, LTSR Kultūros ministerijos atstovai, VVU visuomeninių organizacijų bei įvairių bibliotekų atstovai, katedros dėstytojai ir studentai. Dešimtmečio proga Bibliotekininkystės katedros dėstytojai buvo apdovanoti LTSR Kultūros ministerijos „Garbės raštais“.

Konferencijos dalyviai iš klausė Bibliotekininkystės katedros vedėjo L. Vladimirovo pranešimą „Dešimt metų Bibliotekininkystės katedrai“

Konferencijos metu buvo perskaityta nemaža mokslinių pranešimų: „Privalomasis spaudos egzempliorius Lietuvoje iki 1940 m.“ (Bibliotekininkystės katedros vyr. dėst. J. Basiulis), „Rankraščių aprašo vystymasis Rusijos ir Lietuvos žymesnėse bibliotekose“ (LTSR Mokslų akademijos Centrinės bibliotekos vyr. bibliotekininkė J. Kazlauskaitė-Sliubauskienė), „Respublikinis bibliotekų kolektorius ir bibliotekų komplektavimo klausimai“ (LTSR Mokslų akademijos Centrinės bibliotekos aspirantas K. Sasnauskas), „LTSR masinių bibliotekų kadrai ir jų ruošimas 1940—1949 m.“ (Bibliotekininkystės katedros vyr. dėst. K. Sinkevičius), „Lietuvos TSR Liaudies ūkio tarybos techninių bibliotekų organizacinio-metodinio darbo problemos“ (Centrinės mokslinės-techninės bibliotekos prie Liaudies ūkio tarybos direktorius S. Brazaitis), „Viešosios bibliotekos vaidmuo metodinio vadovavimo sistemoje“ (Siaulių Viešosios bibliotekos direktore V. Kaunaitė-Vilkienė).

Konferencijos pabaigoje absolventai pasidalijo darbo patyrimu ir priėmė konferencijos dalyvių rezoliuciją.

Pirmoji disertacija katedroje

1960 m. spalio 11 d. įvyko Vilniaus Valstybinio V. Kapsuko v. universiteto Bibliotekininkystės katedros vyr. dėst. V. Žuko disertacijos „S. Baltramaitis ir jo bibliografiniai darbai“ gynimas. Disertacijos vadovas — prof. K. Jablonskis¹. Oficialūs oponentai — prof. B. Pranskus ir filolog. m. kand. K. Doveika. Diskusijose dalyvavo Bibliotekininkystės katedros vyr. dėst. V. Lyrovas. Disertacija apima daugiau kaip 500 psl. Už šią disertaciją vyr. dėst. V. Žukui pripažintas filologijos mokslų kandidato laipsnis.

Pirinojoje disertacijos dalyje autorius duoda ankstesnių bibliografų atlikto darbo apžvalgą, iškelia jų pasiektus laimėjimus spaudinių registravimo ir metodikos srityse. Antrojoje dalyje nušviečiamas S. Baltramaičio gyvenimo kelias ir visuomeninė veikla, pateikiama duomenų lietuvių kultūros, spaudos bei literatūros istorijai. Trečiojoje ir ketvirtojoje disertacijos dalyse analizuojami S. Baltramaičio darbai lietuvių kraštotyros ir lietuvių spaudos bibliografijos srityse, parodomos jų paruošimo istorinės aplinkybės, išnagrinėjama darbų apimtis, metodika, atskleidžiama jų reikšmė tolesnei lietuvių bibliografijos raidai.

S. Lileikytė

---

¹ Kai buvo ginama disertacija, prof. K. Jablonskis jau buvo miręs.